

Meester van het silhouet

Jan Wiegman op 35-jarige leeftijd.

Het Noord-Hollands Archief heeft honderden boeken met werk van Jan Wiegman, het Frans Halsmuseum twintig van zijn tekeningen en het Rotterdam Museum enige van zijn bekende Droste reclameobjecten. Maar wie was deze illustrator en tekenaar uit Heemstede?

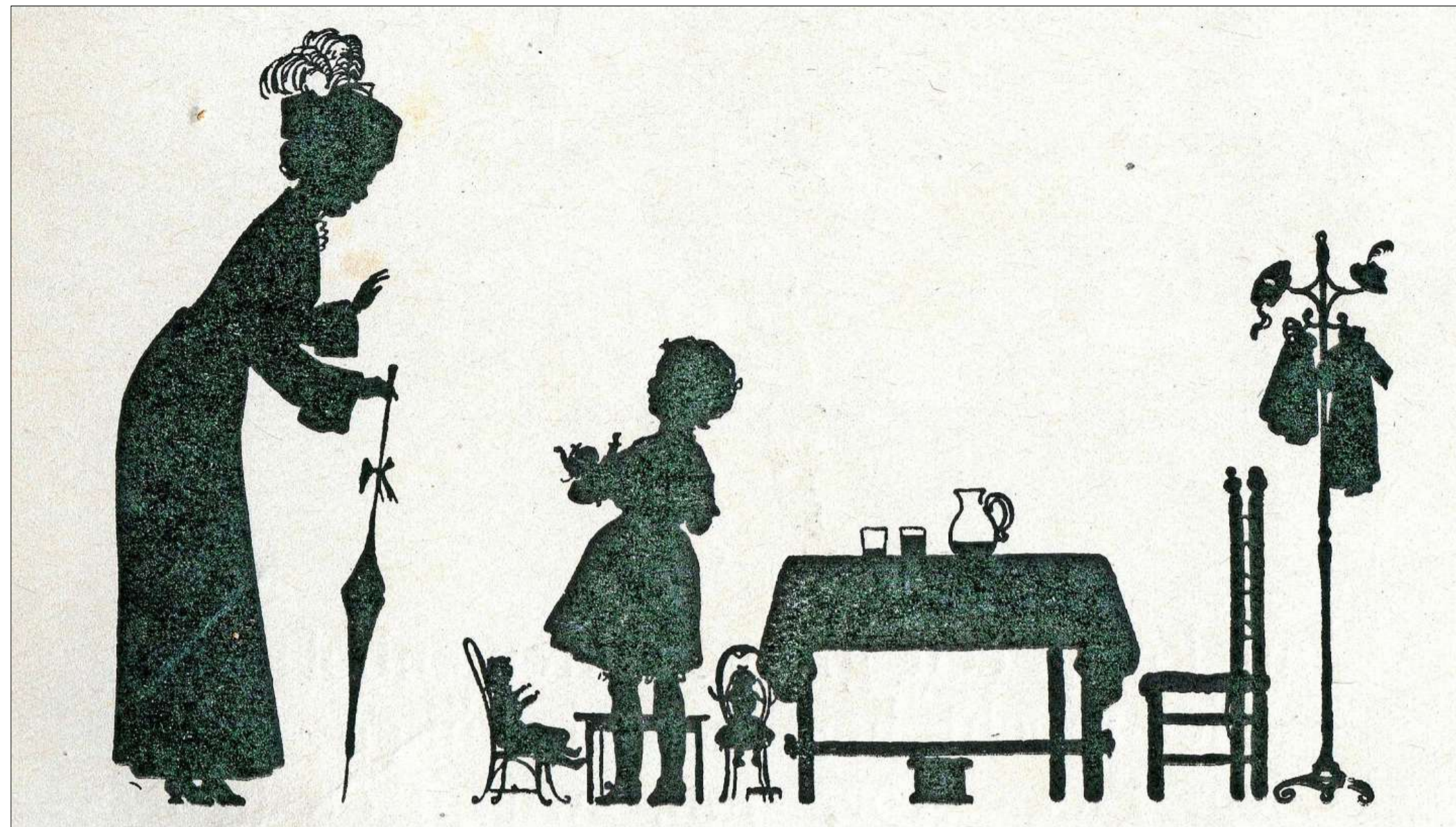
Carla van der Stap is in het leven van Wiegman gedoken en heeft het opgetekend in de nieuwste Heerlijkheden, het kwartaalblad van de Historische Vereniging Heemstede-Bennebroek.

Jan Wiegman (1884-1963) wordt geboren in Zwolle. Tijdens zijn baan bij boekhandel en uitgeverij Stumpel in Hoorn leert hij alles over het typografische vak en het ontwerpen van boeken. Op zeventienjarige leeftijd verhuist hij met zijn familie naar Amsterdam. Hier werkt hij elf jaar bij kunsthandelaar Buffa en Zonen en komt in aanraking met kunstenaars.

In deze periode neemt Wiegman korte tijd tekenles bij Tjeerd Botte, tekenaar-illustrator van kinderboeken. In 1906 maakt Wiegman zijn eerste officiële kinderboekenillustratie. Vanaf zijn 27e werkt hij volledig als illustrator.

In 1913 trouwt hij met Gijsbertha Bruggemeijer. Drie jaar later verhuist het gezin naar de Voorweg in Heemstede, later wonen ze op nog vier andere adressen. In totaal krijgt het echtpaar negen kinderen.

Wiegman krijgt steeds meer opdrachten van nationale en inter-

Silhouet uit 'Rijmpjes bij zwartjes', 1916. Met teksten van A. Abramsz.

nationale uitgeverijen. In de jaren 20 verschijnen dan ook steeds meer jongens- en meisjesboeken met illustraties.

Anton Pieck

Wiegman werkt voor wel zestig verschillende uitgeverijen. Hij krijgt het zelfs zo druk dat hij collega-tekenaar en illustrator Anton Pieck, die dan op het Nicolaas Beetsplein woont, vraagt hem te helpen. Toch is het geen vetpot en Wiegman kampt geregeld met een depressie.

In de jaren 20 maakt Wiegman voor de Haarlemse Azijnfabriek De Haas zeven sprookjesalbums onder de naam Sprookjesboeken van Vader de Haas. Ook maakt hij de illustraties bij de sprookjes van Anderson en - in samenwerking met zijn broer Matthieu - bij De gelaarsde kat. In 1926 illustreert en bewerkt hij de sprookjes van Wilhelm Hauff en ontwerpt hij de

bandomslag. Tien jaar later verzorgt hij de silhouettekeningen en bandomslag bij Alleen op de wereld van Hector Malot. Ook tekent hij voor lesboekjes en leesboekjes op de lagere scholen, en herschrijft en bewerkt hij teksten voor boeken en voorziet ze van illustraties. Zijn illustraties zijn lichtvochtig, grappig en knus, schrijft Van der Stap. Dat levert hem ook kritiek op van conservatisme of oubolligheid.

Wiegman wordt een meester in silhouettekenen genoemd. Deze plaatjes werden ook wel zwartjes (met witte achtergrond) of witjes (met donkere achtergrond) genoemd. De karakteristieke van de figuren spreken door middel van kleine details in kleding, houding of haardracht.

Bij de Haarlemse Kunstenaarsvereniging Kunst Zij Ons Doel is Wiegman veertig jaar lang bestuurslid. Als silhouettespecialist is hij actief bij de Waagspelers, kun-

stenaars die schimmenspelen opvoeren met grote uitgeknipte silhouetvormen in de Waag aan het Spaarne. Wanneer hij in 1933 een ernstig ongeval krijgt en een jaar uit de running raakt, organiseert KZOD een loterij van kunstwerken.

Drostemannetje

Ook op commercieel gebied doet Wiegman het goed. Zo ontwerpt hij in 1923 het pastillemannetje van de landelijk bekend geworden reclame van Droste. Voor Droste ontwerpt hij ook blikken, een spaarpot en een spaarautomaat. De folder van de scheepvaartmaatschappij Royal Holland Lloyd is ook van zijn hand. In 1920 ontwerpt hij de familie Schuddebol, gekleurde papieren trekpoppen en in 1934-1935 maakt hij een schoolkaart van Haarlem. In samenwerking met de Heemstede boekhandel Pistorius tekent hij een

Achtergrond Heerlijkheden

In de nieuwste Heerlijkheden, het blad van de Historische Vereniging Heemstede-Bennebroek, ook uitgebreid aandacht voor Adriaan Pauw en het Adriaan Pauwjaar. Verder ook de hofstede Nollenburg, ijsverkoop naast de Naald, het indianendorp in Linnaeushof, de kinderen van Veenhuizen, een verdwenen steegje aan de Kerklaan, Julien Wolbers en een kennismaking met voorzitter Ronald Huigen.

Economische Kaart van Nederland.

Van 1927 tot 1934 geeft Wiegman les bij de avondopleiding van de Rijksacademie van Beeldende Kunsten in Amsterdam. En op latere leeftijd geniet hij bejaardenhuizen in Heemstede en omgeving van zijn tekenlessen.

Zijn tekenkwaliteiten komen tijdens de Tweede Wereldoorlog van pas, hij vervalst persoonsbewijzen. Na de bevrijding portretteert

Wiegman Canadese soldaten in ruil voor sigaretten.

Hij overlijdt in 1963. In 1984, zijn honderdste geboortjaar, wordt hij geëerd met een tentoonstelling in de Heemstede bibliotheek en een herdenkingsuitgave van zijn werk. In hetzelfde jaar wordt een laan naar hem vernoemd: de Jan Wiegmanlaan in het Blekersvaartgebied.

Gusje Tromp

BEELDEN HISTORISCHE VERENIGING HEEMSTEDE-BENNEBROEK

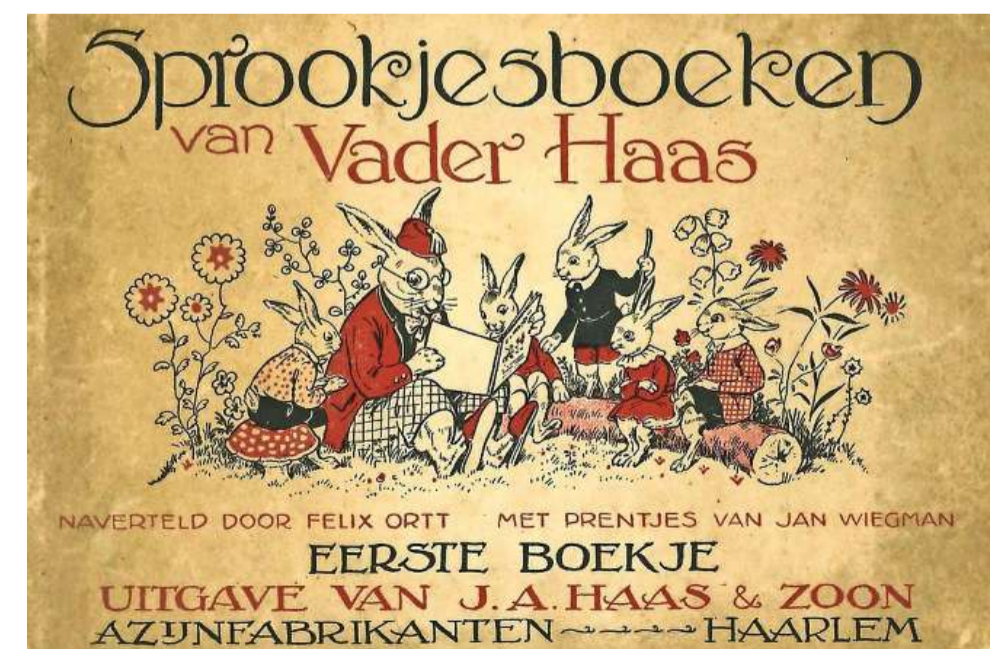
Illustratie en bandomslag van een meisjesboek, 1919.

Wiegman's ontwerp van het Drostemannetje, 1923.

Gemaakt door Wiegman tijdens een tekenavond van Kunst Zij Ons Doel in 1932 in De Waag.

Kaft van het eerste boekje van Vader Haas met illustraties van Wiegman.

Jan Wiegman thuis in Heemstede aan het werk.